

Leave no one behind!

Verdrag inzake de Rechten van Personen met Handicap en Internationale Samenwerking

Position Paper van de Dutch Coalition on Disability and Development (DCDD) voor het Bijzondere Procedure met de Commissie Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking - 16 april 2015

De Nederlandse overheid staat op het punt het Verdrag voor de Rechten van Personen met een Handicap (VRPH) te ratificeren. Het VRPH refereert in artikel 32 expliciet aan internationale samenwerking. DCDD roept de Nederlandse overheid op om in haar buitenlandbeleid, in overeenstemming met het VRPH, doelbewust barrières voor mensen met een handicap te voorkomen of weg te nemen, en hierover de dialoog aan te gaan met partnerlanden in het Zuiden die het VRPH al hebben geratificeerd.

Correlatie armoede en handicap

Twintig procent van de mensen die in extreme armoede leven, heeft een beperking¹, en in lage- en middeninkomenslanden zijn er in verhouding meer mensen met een beperking dan in rijke landen.² Kwetsbare groepen - naast armen ook kinderen, gemarginaliseerde vrouwen, ouderen en mensen met hiv/aids - lopen een groter risico op handicaps en ondervinden er ook zwaardere gevolgen van. Door vergrijzende populaties neemt het aantal mensen met een beperking wereldwijd toe.³

Barrières in de samenleving verhinderen de gelijkwaardige deelname van mensen met een beperking in de maatschappij. Negatieve beeldvorming en stereotypering leiden tot (zelf)uitsluiting ('jij hoort er niet bij' of 'dit zal wel niet bedoeld zijn voor mij'). Inadequaate beleid, gebrekkige regelgeving en onvoldoende toegang tot zorg en dienstverlening houden de uitsluiting in stand. Huishoudens waarin iemand een beperking heeft, zijn significant armer en vaak onzichtbaar voor overheden en hulporganisaties.⁴

Uitsluiting op Nederlandse speerpunten

Mensen met een beperking krijgen vrijwel nooit een microkrediet; financiers gaan ervan uit dat zij het niet terugbetalen. Ze hebben vaak geen geboortebewijs; daardoor kunnen ze geen beroep doen op voorzieningen of rechtspraak. Ook wordt, vaak onterecht, verondersteld dat mensen met een handicap niet seksueel actief zijn; hoewel ze vaker dan anderen slachtoffer zijn van seksueel geweld, bereiken programma's op het gebied van SRGR⁵ hen niet. Overheden vrezen dat inclusie van mensen met een handicap 'duur' is; juist hun uitsluiting is in lage- en middeninkomenslanden een verliespost die kan oplopen tot 7 procent van het BNP.⁶

Het Verdrag en artikel 32

Het VRPH, inmiddels door meer dan 150 landen geratificeerd, was nodig omdat bestaande wetgeving mensen met een handicap onvoldoende verzekert van hun rechten; de samenleving behandelt hen niet als volwaardige burgers. In de inleiding van het Verdrag wordt de correlatie tussen handicap en armoede expliciet benoemd en wordt voor verbetering van de levensomstandigheden van mensen met een beperking in lage- en middeninkomenslanden nadrukkelijk verwezen naar de rol van internationale samenwerking. Artikel 32 van het VRPH bevestigt en concretiseert dit. Door ratificatie van het Verdrag committeert Nederland zich aan de afspraak om (onbedoeld) ontstane uitsluiting van mensen met een beperking in internationale samenwerking aan te pakken en te voorkomen dat er nieuwe barrières worden gevormd (*General Comment 2*

para 47, April 2014). Ook van de 'directe verplichtingen', die zijn beschreven in artikel 4 van het Verdrag, raken enkele het beleid van BuHaOs: medewerkers trainen in de rechten die het Verdrag erkent, en belangenorganisaties van mensen met een beperking consulteren en betrekken bij beleid dat hen raakt. Het is belangrijk te beseffen dat 13 (van de 15) partnerlanden van Nederland het VRPH al hebben geratificeerd. Dit biedt de mogelijkheid om de samenhang tussen armoede en handicap, die er ook in Nederland is, te plaatsen in een mondiaal perspectief en te leren van landen die op dit gebied ruime ervaring hebben.

Het beleid van BuHaOS

Duurzame inclusieve groei en *down-to-zero poverty reduction* zijn de pijlers van 'Wat de Wereld Verdient', het beleidskader van minister Ploumen waarin zij ook het *Leave no one behind*-principe onderschrijft. In dit verband is ook de motie van SGP-Kamerlid Van der Staaij van belang (20 januari 2013, medeondertekend door D66, SP, CDA en GroenLinks). Hierin werd de overheid verzocht om 'in haar evaluaties en rapportages inzake het gevoerde ontwikkelingssamenwerkingsbeleid systematisch aandacht te schenken aan de consequenties en effecten voor de allerarmsten'. De *Sustainable Development Goals* (SDG's) zijn een erkenning dat bij de Millenniumdoelen de groep allerarmsten, waarin mensen met een handicap oververtegenwoordigd zijn, over het hoofd is gezien. De SDG's richten zich expliciet op inclusie van mensen met een beperking. Maar ondanks de intentie van de minister, de motie van de Tweede Kamer en de mondiale ontwikkelingsagenda voor de komende decennia, is inclusie van mensen met een handicap tot nu toe niet systematisch geïntegreerd in het ontwikkelingsbeleid van het ministerie voor BuHaOs.

Advies College voor de Rechten van de Mens

In de Memorie van Toelichting op het wetsvoorstel ter ratificatie van het VRPH geeft de Staatssecretaris van VWS aan dat het Nederlandse beleid voor internationale

samenwerking 'ernaar streeft' ontwikkeling voor iedereen te faciliteren. Het College voor de Rechten van de Mens wijst er in zijn advies (september 2014) op dat artikel 32 van het VRPH spreekt over 'waarborgen'. Het College adviseert daarom 'aan de regering te vragen hoe wordt gewaarborgd dat activiteiten in het kader van internationale samenwerking toegankelijk zijn voor personen met een beperking'.⁷

Aanbevelingen

Voor de implementatie van artikel 32 doet DCDD de volgende aanbevelingen:

1. **Maak inclusie van mensen met een handicap onderdeel van de dialoog met partnerlanden** en leer van hun ervaringen.
2. **Borg de samenwerking tussen de ministeries van BuHaOS en VWS** (en andere ministeries) bij de implementatie van het VRPH.
3. **Betrek (organisaties van) mensen met een handicap actief bij de implementatie van artikel 32: *Nothing about us without us*.**
4. **Train medewerkers van het ministerie voor BuHaOS; zorg voor een duidelijk aanspreekpunt binnen het ministerie.**
5. **Investeer in datacollectie en kennisontwikkeling**, zodat beleid kan worden gestoeld op feiten en expertise.
6. **Geef inclusie van mensen met een handicap een duidelijke plaats in de vier prioritaire thema's en noodhulp.** Het maakt het beleid van BuHaOS effectiever. Als voorvechter van mensenrechten is Nederland het bovendien aan zijn stand verplicht.
7. **Oormerk 2-5 procent van het totale BuHaOS-budget om *mainstream*-beleid 'inclusief' te maken en het aangepaste beleid te implementeren.**
8. **Leer van collega-overheden die het VRPH nu al vormgeven in hun buitenlandbeleid.** Goede voorbeelden zijn Australië, Groot-Brittannië en Duitsland.

¹ https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/382338/Disability-Framework-2014.pdf

² World Health Survey and <http://www.gsdr.org/go/display&type=Document&id=4193>

³ World Report on Disability, 2011. WHO and World Bank: http://www.who.int/disabilities/world_report/2011/report.pdf

⁴ Prof.dr.T.Dietz. *The PAdDev story (2007-2013)*. Ton Diet and the PAdDev team. ASC Leiden.
http://www.paddev.nl/reports/PAdDev_Final_Report_March_2013.pdf

⁵ We are also dying of aids, Human Rights Watch, 2014 <http://www.hrw.org/reports/2014/07/15/we-are-also-dying-aids-0>

⁶ S.Buckup, ILO Employment Working Paper, no. 43. *The price of exclusion: The economic consequences of excluding people with disabilities from the world of work* (2009).

⁷ <https://mensenrechten.nl/publicaties/detail/34841>